

EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN EMPATİK EĞİLİMLERİ İLE ÖZGECİLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Yasemin AYDIN KARTAL¹, Sema AKER¹

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada, Ebelik Bölümü öğrencilerinin empatik eğilim ve özgecilik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve empatik eğilim ile özgecilik düzeylerini etkileyebilecek çeşitli değişkenlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı, korelasyonel türde olan araştırmanın örneklemini, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümünde 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında öğrenim gören 264 öğrenciden gönüllü olarak araştırmaya katılan 208 öğrenci oluşturmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”, “Özgecilik Ölçeği” ve “Empatik Eğilim Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Veriler, SPSS paket programında ortalama, yüzdelik, Bağımsız Örneklem t-testi, One-Way ANOVA ve Pearson Korelasyon Analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırma kapsamındaki öğrencilerinin yaş ortalamasının 19.97±1.90 olduğu, %36,1'inin birinci sınıf, %30,8'nin ikinci sınıf ve %33,2'sinin ise üçüncü sınıf olduğu belirlendi. Ebelik öğrencilerinin özgecilik ölçeği toplam puan ortalaması 68.40±15.84 ve empatik eğilim ölçek toplam puan ortalaması 53.28±16,03 olarak saptanmıştır. Ebelik öğrencilerinin özgecilik ile empatik eğilimleri arasında pozitif yönde zayıf ilişki olduğu saptanmıştır. Sınıf düzeyi, bölümü isteyerek tercih etme değişkenlerinin özgeci tutumu etkilerken, ailesinde sağlık çalışanı bulunma durumu, mesleği seçme nedeni ve sınıf düzeyi değişkenlerinin öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerini etkilediği belirlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler: Araştırma, ebelik öğrencilerinin empatik eğilimleri ile özgecilik düzeyleri arasında pozitif yönde zayıf anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Ebelik öğrencilerinin empati ve özgecilik gibi profesyonel değer ve becerilerini geliştirmeye yönelik yapılabilecek faaliyetlerin ve derslerin etkinliğinin artırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebelik; Öğrenci; Özgecilik; Empatik eğilim

Investigation of The Relationship Between Levels of Altruism And Empathic Tendencies Among Midwifery Students

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to identify the relation between empathic tendencies and altruism levels of students at the midwifery department; and to investigate the various variables that may affect empathic tendency and altruism levels.

Methods: The sample group of this descriptive study consisted of 208 midwifery students who voluntary to participate in the study among 264 students receiving education in the Department of Midwifery at the Faculty of Health Sciences in the school year of 2018-2019. The data were collected using the “Personal Information Form”, which was formed by the researchers, and the “Empathic Tendency Scale”. The data were evaluated with SPSS package program by means of mean, percentage, Independent Sample t-test, One-Way ANOVA and Pearson Correlation Analysis.

Results: The average age of the students was found to be 19.97±1.90. 36.1% of students were first, 30.8% of students were second and 33.2% of students were third grade. The average age of the students in the study was 19.97 ± 1.90, 36.1% was first class, 30.8% was second class and 33.2% was third class. The midwifery students' average score on the Altruism Scale was 68.40±15.84, and their average score for Empathic Tendency Scale was 53.28±16,03. t. It was determined that a weak, positive relationship was shown between midwifery students' altruism and empathic tendencies.

Conclusion: The research shows that there is a positive relationship between the midwifery students' altruism and empathic tendencies. It is thought that it will be beneficial to increase the effectiveness of the activities and lessons that can be done in order to develop professional values and skills of midwifery students such as empathy and altruism.

Keywords: Midwifery; Student; Altruism; Empathic Tendency

¹Sađlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul

Sorumlu Yazar: Yasemin AYDIN KARTAL, e-mail: yasemin.aydin@sbu.edu.tr

Yazar Notu: Bu çalışma, 2 nd International Istanbul Midwifery Days Congress'de (25-27 April 2019) sözel bildiri olarak sunulmuştur

GİRİŞ

Empati, sağlık uygulamalarının temelini oluşturan profesyonel değerlerden biridir. Empati çok kullanılan ancak az anlaşılan bir kavramdır. İletişimin çok önemli bir parçası hatta başlangıç unsuru olması nedeni ile empati; günümüzde üzerinde durulan ve önemi vurgulanan bir beceridir (Dökmen, 2012). Empatik Eğilim, bireyin empati yapabilme potansiyelini ifade eder ve danışanın duygularını anlama ve duygusal yaşantılarından etkilenme yeteneği, yardım etme isteği olarak tanımlanabilir (Dökmen, 2004; Manav, 2008; Mete & Çerçek, 2005). Empatik beceri ise, kişinin kendisini karşısındakini yerine koyup, onun düşüncelerini ve duygularını doğru olarak anlaması ve bu durumu o kişiye iletmesi sürecidir (Mete & Çerçek, 2005). Bu beceri, bir çok meslekte olduğu gibi, ebelik mesleği için de vazgeçilmez öneme sahiptir. Uluslararası Ebeler Konfederasyonu (ICM); bir ebenin mesleki yetkinlik kriterleri arasında; empatik anlayışa dayalı iletişimi, en temel kriter olarak belirtmektedir (Hunter, 2009). Ebeler, hastalara empatik bir tutum ile yaklaştıklarında bakım gereksinimleri doğru saptayabilir ve etkili bir şekilde karşılayabilirler. Doğum gibi özel bir deneyime eşlik eden ebelerin kadının fiziksel ve duygusal bakım gereksinimlerini belirleyebilmek için empatik becerilerinin iyi düzeyde olması gerekir (Aktaş, Pasinlioğlu & Çalık, 2016; Dağlar & Güler, 2004).

Ebelik uygulamalarının temelini oluşturan profesyonel değerlerden biri de özgecildir (Rognstad, Nortvedt & Aasland, 2004; Johnson, Haigh & Yates-Balton, 2007). Özgecilik başkalarının yararını da kendi yararı kadar gözetme ya da diğer insanlara maddi veya manevi kişisel çıkar gözetmeksizin yararlı olmaya çalışma ve bencillik karşıtı hareketlerde bulunma olarak tanımlanmaktadır (Gintis, Bowles, Boyd & Fehr; 2003; Khalil, 2004). Başka bir tanımda ise, gereksinimi olan bir kimseye gönüllü olarak ve ödül beklemezsizin yapılan yarar sağlayıcı davranış' olarak tanımlanmaktadır (Erkuş, 1994). Özgecilik paylaşma, yardım etme, destekleme ve koruyup bakım verme gibi birçok sosyal davranışı kapsamakta ve olumlu sosyal davranış grubu içerisinde ele alınmaktadır (Batson, 2003; Gormley, 1996). Sağlık hizmeti veren disiplinlerde özgeci davranışın önemli olduğu ve özgeci tutum sergileyen bireylerin kendi çıkarlarından öte diğerlerinin yararlarına davrandığı bildirilmektedir (McGaghie, Mytko, Brown & Cameron, 2002).

Empatik eğilimler özgeci davranış üzerine olumlu etkiye neden olmakta ve özgeci davranışın tanımlanmasında empatik eğilim bir kriter olarak kullanılmaktadır (Eisenberg, 2002; Eisenberg, Fabes & Spinrad, 2006). Empatik eğilimlere sahip olan insanlar, ihtiyaç içinde algıladıkları kişiye daha yüksek oranda yardım etmektedirler (Eisenberg, 2002; McCamant, 2016). Yapılan çalışmalarda zor durumda ve yardıma gereksinimi olan kişilere empati kuranların, empati kurmayanlara oranla daha fazla özgeci oldukları bildirilmektedir (Eisenberg, 2002; McCamant, 2016; Rognstad ve ark., 2004).

Byrom ve Downe (2010) yaptıkları çalışmada; işini severek yapan, empati ve iyi iletişim kuran, duygusal zekası olan ve kişilere destek sağlayabilen meslek mensuplarını "iyi ebe" olarak tanımlamıştır (Byrom & Downe, 2010). Bu tanımlamadan da anlaşılacağı gibi; empatik iletişim bir ebede olması gereken en temel becerilerinden biridir. Literatürde, kadınların doğumda ebelerden en büyük

beklentilerinin empatik iletişim becerilerinin (saygı, gülyüz, etkin dinleme vb.) olduğu belirtilmektedir (Dağlar & Güler, 2004; Çankaya ve ark., 2014; Gaskin, 2015).

Bu bağlamda nitelikli ebelik bakımı için ebelik eğitiminde iletişim ve yardım etme becerilerini geliştirmek oldukça önemlidir. Literatürde ebelik öğrencilerinin özgecilik tutumları, empatik eğilimleri ve özgecilik tutumları arasındaki ilişkiyi değerlendiren çalışmalara rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu çalışmada ebelik öğrencilerinin empatik eğilimleri ve özgeci tutumları arasındaki ilişki ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi: Tanımlayıcı, korelasyonel türde olan araştırmanın örneklemini, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü'nde 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında öğrenim gören 264 öğrenciden gönüllü olarak araştırmaya katılan 208 öğrenci oluşturmuştur (*Katılma Oranı:%78.7*).

Veri Toplama Araçları: Veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu", Özgecilik Ölçeği" ve "Empatik Eğilim Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatür taranarak geliştirilen ve öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin soruların yer aldığı formdur. Kişisel bilgi formunda, öğrencilerin sınıfı, yaşı, aile tipi, ekonomik durumu, ailesinin eğitim durumu, ailesinde sağlık çalışanı varlığı, empati konusunda eğitim alıp almadığı vb. sorular yer almaktadır.

Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ): EEÖ, kişilerin günlük yaşantılarındaki empati kurma potansiyellerini ölçmek üzere Dökmen tarafından 1988 yılında geliştirilmiştir (Dökmen, 1988). Empatik Eğilim Ölçeğinin güvenilirlik katsayısı 0.82 olarak bulunmuştur. Yapılan bu çalışmada cronbach alfa kat sayısı 0.75 olarak belirlenmiştir. Birey her bir maddenin yanındaki 1'den 5'e kadar olan sayılardan birini işaretleyerek, ilgili maddedeki görüşe ilişkin katılımlarını ifade etmektedirler. Ölçekte 3, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 15. sırada yer alan ifadeler ters maddelerdir. Ölçekten alınabilecek en yüksek toplam puan 100, en düşük puan 20'dir. Toplam puanın yüksek olması empatik eğilimin yüksek olduğu anlamını taşır. Bu çalışma için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı değeri 0.77'dir.

Özgecilik Ölçeği: London ve Bower tarafından 1968 yılında ölçeğin, Türkçeye uyarlanması Akbaba tarafından 2001 yılında yapılmıştır (Akbaba, 2001; London & Bower, 1968). Ölçek 20 maddeden oluşmaktadır. Beş dereceli Likert tipi ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan ise 20'dir. Özgecilik ölçeği; aile, sosyallik, yardımseverlik ve sorumluluk olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Dört boyutun tümünden elde edilen toplam puan ile özgecilik düzeyi puanı elde edilir. Ölçek puanının yüksekliği, bireyin özgecilik düzeyinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanır. Bu çalışma için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı değeri 0.72'dir.

Verilerin toplanması: Veriler, araştırmanın yapıldığı Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde bulunan, araştırma hakkında bilgi verilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden, bilgilendirilmiş onamları alınan öğrencilerden toplanmıştır. Veri toplama araçları sınıf ortamında öğrencilere dağıtılmış, isim yazmamaları belirtilmiş ve ölçüm aracındaki yönerge

okunarak her bir maddeyi doldurmaları istenmiştir. Verilerin toplanması ortalama 20-25 dakika sürmüştür,

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma verileri, SPSS 16.0 (Statistical Package for Social Science) paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistiksel analizlerinden sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanıldı. Verilerin dağılımı Kolmogorov Smirnov testi ile değerlendirildi. Gruplar arası karşılaştırmalar Bağımsız Örneklem t-testi, One-Way ANOVA kullanılarak değerlendirildi. Özgecilik Ölçeği puanları ve alt boyut puanları ile Empatik Eğilim Ölçeği puanları arasındaki ilişkinin incelenmesinde; Pearson Korelasyon Analizi yapıldı. 0.05 in altındaki “p” değerleri istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Araştırmanın Etik İlkeleri: Araştırmanın yapıldığı üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakóltesi’nden yazılı izin alındı. Araştırmaya alınacak öğrencilere çalışma hakkında bilgi verildikten sonra öğrencilerin sözel izinleri alındı. Araştırmaya katılacak öğrencilere, bireysel bilgilerin gizli kalacağı konusunda açıklama yapılıp “gizlilik ilkesine” uyulmuştur ve Helsinki bildirgesinde yer alan kurallara uygun olarak hareket edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Bu araştırma tek bir üniversitedeki öğrenim gören Ebelik Bölümü öğrencileri ile yapıldığı için araştırmadan elde edilen sonuçlar tüm Ebelik Bölümü öğrencilerine genellenemez. Ayrıca araştırmanın yürütüldüğü üniversitenin 3 yıllık bir akademik hayatı bulunduğu için araştırmada 4. sınıfların olmaması da araştırmanın sınırlılıkları arasındadır.

BULGULAR

Araştırma kapsamındaki öğrencilerinin yaş ortalamasının 19.97 ± 1.90 olduğu, %36.1’inin birinci sınıf, %30.8’nin ikinci sınıf ve %33.2’sinin ise üçüncü sınıf olduğu belirlendi. Ebelik öğrencilerinin %82.7’sinin Ebelik bölümünü isteyerek tercih ettiği belirlendi.

Ebelik öğrencilerinin özgecilik ölçeği toplam puan ortalaması 68.40 ± 15.84 ve empatik eğilim ölçek toplam puan ortalaması 53.28 ± 16.03 olarak saptandı.

Tablo 1. Ebelik öğrencilerin sosyo-demografik ve bazı özelliklerinin Empatik Eğilim, Özgeçicilik Ölçeği ve alt boyutları puan ortalamalarının karşılaştırılması

		EÖ Aile alt boyutu	EÖ Sosyal	EÖ Yardımselik	EÖ Sorumluluk	ÖÖ Toplam puan	EÖÖ Toplam puan
		$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$
Sınıf	1.sınıf (n=75)	16.89±4.29	14.85±4.40	17.08±3.88	15.78±5.41	65.81±12.58	36.84±10.63
	2.sınıf (n=64)	18.21±7.45	15.54±4.84	17.13±4.25	16.04±4.98	69.40±21.61	59.30±12.92
	3.sınıf (n=69)	19.73±4.36	17.82±5.32	18.48±6.13	18.22±3.97	69.93±12.23	62.00±11.18
		f: 4.813	f: 6.767	f: 1.809	f: 4.767	f: 5.359	f:92.489
		p: .009	p: .001	p: .166	p: .009	p: .005	p: .000
Aile tipi	Geniş aile (n=77)	18.62±7.12	16.62±5.70	17.68±5.96	15.99±5.09	67.70±19.40	52.05±16.07
	Çekirdek aile (n=131)	18.15±4.46	15.66±4.50	17.44±4.03	16.08±4.76	68.81±13.39	57.00±15.50
		t: .522	t: -1.262	t: .321	t: -.286	t: -.446	t: -1.975
		p: .602	p: .209	p: .749	p: .775	p: .657	p: .051
Bölümü isteyerek seçme durumu	Hayır (n=36)	18.02±5.78	15.60±4.92	17.05±4.91	16.30±5.10	67.00±16.09	53.90±16.12
	Evet (n=172)	19.75±4.35	18.00±4.91	19.80±3.66	17.55±4.69	75.11±12.80	50.33±15.51
		t: -1,688	t: -2,655	t:3,173	t: -1,351	t: -2,840	t:1,217
		p: .093	p: .009	p: .002	p: .178	p: .005	p: .225
Ailede sağlık çalışanı bulunma durumu	Hayır (n=176)	17.16±4.90	15.06±4.90	17.04±5.13	15.48±4.75	64.75±14.98	52.15±16.60
	Evet (n=49)	18.68±5.75	16.31±4.99	17.68±4.73	16.84±5.10	69.52±15.98	56.97±15.53
		t: -1.674	t: -1.556	t: -.817	t: -1.647	t: -1.854	t:2.064
		p: .096	p: .125	p: .415	p: .101	p: .065	p: .042
Mesleği tercih etme nedeni	İsteyerek	17.96±5.21	18.60±6.01	17.38±4.25	17.00±4.96	67.58±14.15	58.72±13.95
	Aile yönlendirmesi	20.54±6.98	15.23±4.49	17.90±5.16	14.84±5.61	72.66±19.56	44.24±15.69
	Tesadüf	17.62±5.85	16.09±5.28	16.66±6.26	15.91±5.18	67.20±19.91	54.45±15.33
	İş bulma	17.81±3.62	17.00±5.06	18.66±5.78	16.81±2.92	68.63±14.29	54.79±15.78
		f: 2.121	f: 4.643	f: .929	f: 1.774	f: .966	f:4.602
		p: .099	p: .004	p: .427	p: .153	p: .410	p: .004

t: Bağımsız Örneklem t-testi, f: One-Way ANOVA

Öğrencilerin ailelerinde sağlık çalışanı bulunma durumunun ve mesleği seçme nedeninin empatik eğilimi etkilerken, özgecilik tutumunu etkilemediği saptanmıştır. Öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre empatik eğilim, özgecilik ölçeği aile, sosyal, sorumluluk alt boyutunun ve ölçek toplam puan ortalamasının farklılaştığı belirlenmiştir. Bölümü isteyerek tercih etme değişkeni ile özgecilik sosyal

boyut yardımseverlik boyutu ve ölçek toplam puanı arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır (Tablo 1). Araştırma bulguları, özgecilik tutumunun ve empatik eğiliminin mezun olunan lise türü (sırasıyla f:2.339 p:.099; f:2.218 p:.111) ve aile tipi (t:-.446, p:.657; t:-1.975 p:051) değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlendi.

Tablo 2. Ebelik Öğrencilerinin Özgecilik Ölçeği Toplam Puan ve alt boyut puan ortalamaları ile Empatik Eğilim Ölçeği'ne Ait Puanlar Arasındaki İlişki

		ÖÖ Aile Alt Boyutu	ÖÖ Sosyal Alt Boyutu	ÖÖ Yardımseverlik Alt Boyutu	ÖÖ Sorumluluk Alt Boyutu	Özgecilik Ölçeği Toplam Puan
Empatik Eğilim	*r	.010	.276	.165	.385	.247
Ölçek Toplam Puanı	p	.882	.000	.177	.000	.000

*Pearson korelasyon testi

Ebelik öğrencilerinin özgecilik ölçeği sosyal, yardımseverlik, sorumluluk alt boyutu ve toplam puan ortalaması ile empatik eğilimleri arasında pozitif yönde zayıf ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

TARTIşMA

Bu alışma, Ebelik Bölümü öğrencilerinin özgecilik tutumları ve empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişki ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yürütüldü. Çalışmaya katılan öğrencilerin empatik eğilim ölçeği puan ortalamasının orta düzeyde (53.28±16.03) olduğu saptandı. Benzer şekilde literatürde, Bekmezci ve arkadaşlarının (2015), Oran ve Kurul'un (2019) Ebelik Bölümü öğrencileri ile yürüttükleri çalışmada empatik eğilimin orta düzeyde olduğu bildirilmiştir (Bekmezci, Yurttaş & Özkan; 2015; Oran & Kurul, 2019). Ebelik öğrencilerinin hasta bakımında temel oluşturacak olan empatik eğilimlerinin orta düzeyde olması, bu düzeyin daha ileri eğitimlerle geliştirilmesine ihtiyaç olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Araştırmaya katılan Ebelik Bölümü öğrencilerinin özgecilik tutumu değerlendirildiğinde ise, orta düzeyin biraz üzerinde olduğu (68.40±15.84) belirlenmiştir. Literatürde ebelik öğrencilerinin özgecilik tutumunu belirlemeye yönelik çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle çalışmadan elde ettiğimiz sonuçlar literatüre önemli katkı sağlamaktadır. Veriler, diğer sağlık disiplinlerinde yapılan çalışmalarla karşılaştırarak yorumlanmıştır. Arpacı & Özmen (2014) hemşirelik öğrencileri ile yürüttükleri çalışmada Özgecilik Ölçeği puan ortalaması 72.85±8.18 iken, Banbal'ın (2010) yaptığı çalışmada ise hemşirelik öğrencilerinin özgecilik toplam puan ortalamaları 67.21±10.42 olarak bildirilmiştir (Banbal, 2010; Arpacı & Özmen, 2014). Bu sonuçlar doğrultusunda ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin özgecilik tutumların benzer olarak orta düzeyin biraz üzerinde olduğu söylenebilir. Ebelik ve hemşirelik uygulamalarının temelinde yer alan yardımseverlikle eř anlamlı olan özgecilik kavramı profesyonel bir değerdir. Temel değerlerinde özgeciliğin yer aldığı profesyonellerin amacı, insanlığa hizmet vermek, yardım etmek ve toplumsal gelişimi sağlamaktır (Pehlivan & Lafcı, 2014). Bu yaklaşımla ele alındığında Ebelik öğrencilerinin işbirliği, paylaşma, yardımlaşma, sorumluluk alma gibi olan özgeci davranışlarını geliştirecek etkinliklere katılımları desteklenmelidir.

Araştırma sonucuna göre Ebelik öğrencilerinin empatik eğilimleri ile özgecilik alt boyutu olan sosyal, sorumluluk boyut ve özgecilik ölçeği toplam puan düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlendi. Benzer şekilde, Arpacı & Özmen'in çalışmasında öğrencilerin özgecilik düzeyi ile empatik eğilim davranışları arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur (Arpacı & Özmen, 2014). Nitekim empatik eğilimi yüksek insanlar yardım etme davranışını daha fazla göstermektedirler (Dökmen, 2004). Ayrıca empatik eğilim düzeyi yüksek olanların, danışanın sorununu fark etme ve ona daha etkili yardım etme olasılığının, empatik eğilimi düşük olanlardan fazla olduğu belirtilmektedir (Öz, 1998). Ebeler hastalar ile empatik bir iletişim kurduklarında onların gereksinimlerini daha doğru saptayabilir ve bakım gereksinimlerini etkili bir şekilde karşılayabilirler. Özgecilik; yardım etme, sorumluluk üstlenme, bağışta bulunma gibi birçok olumlu sosyal davranışı içermektedir. Yardım edici davranışların en önemli bileşeni empati olarak kabul edilir ve kişiye yardımcı olma sürecinin de bir parçasıdır (Reynolds & Mercer, 2002). Bu bağlamda çalışma bulguları literatürü destekler niteliktedir.

Öğrencilerin empatik eğilimini etkileyen faktörler incelendiğinde, ailelerinde sağlık çalışanı bulunanların empatik eğiliminin yüksek olduğu belirlendi. Özgecilik tutumunun erken çocukluk döneminde aile içinde geliştiği düşünülürse, ailede sağlık profesyonelinin bulunması yüksek özgecilik tutumunu kanıtlar niteliktedir. Ayrıca üçüncü sınıf öğrencilerin, empatik eğilim ve özgecilik aile, sosyal ve sorumluluk alt boyut puan ortalamasının diğer öğrencilere oranla daha yüksek olduğu belirlendi. Mesleki eğitim süresince gerek alınan akademik dersler, gerekse klinik uygulamalar bu becerilerin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Karaca, Aıkğöz & Akkuş, 2013). Nitekim, alışma bulguları, mesleki eğitimin profesyonel değerleri geliştirdiğini kanıtlar niteliktedir. Bölümü isteyerek tercih eden öğrencilerin özgecilik tutumunun yüksek olduğu belirlendi. Özgecilik tutumu yüksek olan bireylerin insanlara sevgi ve özveri ile yardım etmeyi istedikleri için topluma sağlık hizmeti veren ebelik mesleğini tercih ettikleri düşündürmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma, ebelik öğrencilerinin empatik eğilimleri ile özgecilik düzeyleri arasında pozitif zayıf yönde anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Sınıf düzeyi, bölümü isteyerek tercih etme değişkenlerinin özgeci tutumu etkilerken, ailesinde sağlık çalışması bulunma durumu, mesleği seçme nedeni ve sınıf düzeyi değişkenlerinin Ebelik Bölümü öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerini etkilediği belirlenmiştir. Ebelik öğrencilerinin empati ve özgecilik gibi profesyonel değer ve becerilerini geliştirmeye yönelik yapılabilecek faaliyetlerin ve derslerin (Davranış Bilimleri ve İletişim becerileri, Değerler Eğitimi vb.) etkinliğinin artırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Akbaba, S. (2001). Özgecilik Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. Atatürk Üniversitesi Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2), 85-95.

Aktaş, S., Pasinlioğlu, T., Çalık, K.Y. (2016). The Effect Of Empathy Training Given To Midwives On Mothers'birth Perceptions And Their Satisfaction With Midwives. Life Sciences, 11, 1-10.

Arpacı, P. ve Özmen, D. (2014). Hemşirelik Öğrencilerinin Özgecilik ve Empatik Eğilim Düzeyleri ve Aralarındaki İlişki. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 11 (3), 51-57.

Banbal, G. (2010). Hemşirelik Öğrencilerinin Özgecilik Düzeyleri. İstanbul Üniversitesi: Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Batson, C.D. (2003). Altruism And Prosocial Behavior. Weiner IB, ed. Handbook of Social Psychology, 5. Baskı. John Wiley & Sons, Newyork, 463-485.

Bekmezci, H., Yurtaş, Ç.B., Özkan, H. (2015). Ebelik Bölümü Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeylerinin Belirlenmesi. HSP, 2(1), 46-54.

Byrom, S. ve Downe, S. (2010). She Sort of Shines: Midwives Accounts Of Good Midwifery And Good Leadership. Midwifery, 26(1), 126-37.

Çankaya, S., Ak, A., Polat, Y., Filiz, F., Künduro, F., Mızrak, F. ve diğerleri. (2014). Doğum İçin Başvuran Gebelerin Empatik İletişim Beklentilerinin Ebeler Tarafından Karşılama Durumu. Genel Tıp Derg., 24 (1), 7-14.

Dağlar, G. ve Güler, H. (2004). Ebelerin Doğum Anında Annelere Verdiği Bakım Hizmeti Annelerin Değerlendirmeleri ve Beklentileri. Artemis, 5, 42- 7.

Dökmen, Ü. (1988). Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi ve Psikodrama ile Geliştirilmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 21, 155-190.

Dökmen, Ü. (2012). İletişim Çatışmaları ve Empati. 48. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi, 12-25.

Dökmen, Ü. (2004). İletişim Çatışmaları ve Empati. 18. Baskı. Ankara: Sistem Yayıncılık, 151-155.

Eisenberg, N. (2002). Distinctions Among Various Modes of Empathyrelated Reactions: A Matter Of Importance in Humans. Behav. Brain Sci., 25, 33-34.

Eisenberg, N., Fabes, R.A., Spinrad, T.L. (2006). Prosocial development, "Damon W, Lerner RM ed. Handbook of Child Psychology, 6. Baskı, John Wiley & Sons. Newyork, 646-719.

Erkuş, A. (1994). Psikoloji Terimleri Sözlüğü. Ankara: Doruk Yayınlar.

Gaskin, I.M. (2015). İna May'in Doğuma Hazırlık

Rehberi. Erkök ÖE, Güler ZB (Çev). 1.Baskım. İstanbul: Sinek Sekiz Yayınevi, 305-78.

Gintis, H., Bowles, S., Boyd, R., Fehr, E. (2003). Explaining Altruistic Behavior in Humans. Evol. Hum. Behav., 24, 153-72.

Gormley, K.J. (1996). Altruism: A Framework For Caring And Providing Care. Int. J. Nurs. Stud., 33(6), 581-588.

Hunter, B. (2009). Midwifery: The Emotional Context Of Midwifery. Ed: Fraser DM, Cooper MA.Myles Text Book for Midwives. London: Elsevier, Fifteenth Edition, 11-21.

Johnson, M., Haigh, C., Yates-Balton, N. (2007). Valuing of Altruism And Honesty in Nursing Students: A Ten Decade Replication Study. Journal of Advanced Nursing, 57(4), 366-374.

Karaca, A. Açıkgöz, F. Akkuş, D. (2013). Eğitim ile Empatik Beceri ve Empatik Eğilim Geliştirilebilir mi?: Bir Sağlık Yüksekokulu Örneği. ACU Sağlık Bil Derg., 4, 118-122.

Khalil, E.L. (2004). What is altruism?. Journal of Economic Psychology, 25, 97-123.

Manav, A.İ. (2008). Hemşirelerin Empatik Eğilim Becerilerinin Değerlendirilmesi. Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Mersin.

McCament, K.L. (2006). Humanistic Nursing, Interpersonal Relations Theory, And The Empathy-Altruism Hypothesis. Nursing Science Quarterly, 19(4), 334-338.

McGaghie, W.C., Mytko, J.J., Brown, W.N., Cameron, J.R. (2002). Altruism and Compassion İn The Health Professions: A Search For Clarity And Precision. Med Teach, 24(4), 374-8.

Mete, S. ve Çerçek, E. PDÖ Yönetimiyle Eğitim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Empatik Eğilim ve Becerilerinin İncelenmesi. CÜ Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 9(2), 11-17.

London, P. ve Bower, R. (1968). Altruism, Extraversion and Mental Illness. The Journal of Social Psychology, 76(1), 19-30.

Pehlivan, S. ve Lafcı, D. (2014). Hemşirelik Öğrencilerinin Özgecilik Düzeyleri. Gaziantep Med J., 20(1), 29-34.

Reynolds, W.J. ve Mercer, W.S. (2002). Empathy and quality of care. British Journal of General Practice, 52, 9-13.

Rognstad, M.K., Nortvedt, P., Aasland, O. (2004). Helping Motives in Late Modern Society: Values And Attitudes Among Nursing Students. Nursing Ethics, 11(3), 227-239.

Oran, N.T. ve Kurul, Ş. (2019). Ebelik Öğrencilerinin Empatik Eğilim ve Empatik Beceri Düzeyleri. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 6(1), 42-50.

Öz, F. (1998). Hemşirelikte Özgecilik. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2(1), 53-58.